

OBSAH

Úvodní slovo	5
------------------------	---

Kapitola I. OTÁZKA ZLA

1.1. Důvody k váhání	7
1.1.a. Obtížná otázka	7
1.1.b. Otázka bez hranic	8
1.1.c. Nebezpečná otázka: riziko zklamání	10
1.1.d. Riziko troufalosti	11
1.2. Základní poznatek: vzájemná závislost našeho poznání zla a našeho poznání Boha	13
1.2.a. Toto dvojí poznání se buď navzájem ničí...	13
1.2.b. ... nebo se navzájem prohlubuje	14
1.3. Jeden ze zákonů duchovních dějin světa.	15
1.4. Odpověď na zlo	15
1.4.a. Objasnit tajemství tajemstvím	15
1.4.b. Dilema: tajemství, nebo rozpor	16
1.5. Je třeba se otázce zla s odvahou postavit	17

Kapitola II. CO JE ZLO?

2.1. Definice zla	18
2.2. Prameny této definice.	19
2.2.a. Řecké myšlení: Plótinos	19
2.2.b. Židovsko-křesťanské zjevení	20
2.2.c. Řečtí otcové: Órigenés, Metod, Atanáš, Basil, Řehoř Nysský	21
2.2.d. Latinští otcové: Ambrož, Augustin	22
2.2.e. Definice zla jakožto privace je křesťanským přínosem	25
2.3. Zlo není věcí, není ničím pozitivním	25
2.3.a. Zlo začíná nedostatkem, privací	25
2.3.b. Bolest a utrpení	26
2.3.c. Je zlo kontrárním protikladem dobra?	27
2.3.d. Zlo není substancí, formou, přirozeností.	30
2.4. Zlo je negativitou privace	31
2.4.a. Negativita nicoty a negativita privace	31
2.4.b. Leibnizův omyl: „metafyzické zlo“	32

2.4.c. Zlo není ani neexistující, ani bezmocné	33
2.4.d. Paradox zla: „je“ a „není“; existuje, ale nikoliv jako pozitivní věc, nýbrž jako privace	35
2.5. Definice zla má analogickou aplikaci	37

Kapitola III. FORMY ZLA

3.1. Tři světy, v nichž nacházíme zlo	39
3.2. Dvě formy zla v člověku	42
3.3. Výsostnost nadpřirozeného světa	44

Kapitola IV. BŮH A ZLO

Metafyzická stránka problému

I. POVAHA PROBLÉMU

4.I.1. Tajemství nebo absurdita	46
4.I.2. Rovina náboženství a rovina metafyziky	47

II. BŮH PŘIPOUŠTÍ ZLO

4.II.1. Čisté zlo, příčina všech zel, je nemožné	48
4.II.1.a. Privace předpokládá jistý subjekt.	48
4.II.1.b. Zlo je, tedy Bůh je.	49
4.II.1.c. Bůh zla je nemožný	50
4.II.1.d. Iluze dualismu	51
4.II.1.e. Mazdaismus, manicheismus, gnosticismus.	53
4.II.1.f. Iluze nihilismu.	56
4.II.2. Tvoří nebo alespoň zapříčiňuje Bůh zlo?	57
4.II.2.a. Jak může být zlo, které je privací, zapříčiněno tvory	58
4.II.2.b. Pochází zlo od Boha?	59
4.II.2.c. Několik textů od Platóna a jiných starých myslitelů	62
4.II.3. Bůh připouští zlo.	63
4.II.3.a. Chce Bůh zlo?	63
4.II.3.b. Je zlo částí vesmíru?	64
4.II.3.c. Zlo řízené a pořádané Bohem	66
4.II.3.d. Bůh chce zlo připustit.	67
4.II.3.e. Komu je pojem připuštění zla neznámý	68
4.II.4. Proč Bůh připouští v tomto světě zlo?	69
4.II.4.a. Nejvyšší odpověď	70
4.II.4.b. Univerzální a analogická hodnota této odpovědi	71
4.II.4.c. Tajemný ráz této odpovědi.	71

III. JESTLIŽE BŮH PŘIPOUŠTÍ ZLO, JE TO Z NEDOSTATKU MOCI, ČI Z NEDOSTATKU DOBROTY?

4.III.1. Klasické dilema	72
4.III.1.a. Jeho formulace.	72
4.III.1.b. Jeho význam	72
4.III.2. Chybí Bohu moc?	74
4.III.2.a. Jak definovat Boží všemohoucnost?	74
4.III.2.b. Vesmír možného	75
4.III.2.c. Zrušit vzdálenost mezi nutností věcí možných a podmíněností věcí existujících znamená zfalšovat Boží transcendenci; Descartes a Spinoza	77
4.III.2.d. Iracionalismus: N. A. Berďajev	82
4.III.3. Chybí Bohu dobrota?	87
4.III.3.a. K čemu je Bůh pro svou nekonečnou dobrotu zavázán?	87
4.III.3.b. K čemu Bůh pro svou nekonečnou dobrotu zavázán není?	89
4.III.3.c. Byl Bůh zavázán tvořit?	89
4.III.3.d. Jestliže chtěl Bůh tvořit, nemusel tvořit od věčnosti?	91
4.III.3.e. Bůh mohl stvořit lepší světy, než je ten náš	93
4.III.3.f. Rozlišení absolutní božské moci a řízené božské moci, jež je dále rozlišena na moc řádnou a moc mimořádnou	95
4.III.3.g. Mohl Bůh učinit tento svět lepší?	96
4.III.3.h. Bůh mohl stvořit svět „lepší“; mohl ho také stvořit „lépe“?	98
4.III.3.i. Tvůrčí čin, který je totožný s Bohem po stránce svého počátku, je zcela svobodný po stránce svého výsledku	99
4.III.3.j. Přirovnání	99
4.III.3.k. Pojem nejlepšího z možných světů je kontradiktorní	100
4.III.4. Leibnizova Teodicea	101
4.III.4.a. Červená nit Teodiceje	102
4.III.4.b. Mezi „vhodností“ stvořitelského aktu a jeho „morální nutností“ zeje propast	104
4.III.4.c. Kořeny leibnizovského pojmu „metafyzického zla“	104
4.III.5. Svět obsahující zlo může být nesrovnatelně lepší než jiné světy beze zla	106

Kapitola V.

ZLO V PŘÍRODĚ

5.1. Pohled dřívějších autorů	108
5.2. Moderní výzkumy: jak pojmut řád světa?	110
5.2.a. Jde o řád vesmíru pobízeného k sebezdokonalování	110

5.2.b. Hypotéza prvotního atomu	110
5.2.c. Astronomický řád není řádem stroje, nýbrž výsledkem dějin.	112
5.2.d. Podmíněnost biologického řádu: překvapení a ohledávání .	114
5.2.e. Vzestup stromu života	118
5.2.f. Náš současný pohled na řád vesmíru rozšiřuje a zpřesňuje pohled dřívějších myslitelů	119
5.3. Utrpení zvířat	119
5.3.a. Naše povinnosti ke zvířatům	120
5.3.b. Důvod utrpení zvířat.	121
5.3.c. Utrpení lidské a utrpení zvířete	122
5.3.d. „Vlk bude pobývat s beránkem“	123
5.3.e. Bude v posmrtném životě místo pro zvířata?	124
5.3.f. Utrpení zvířat může být příležitostí ke zkoušce ve víře	125
5.4. Zvláštní postavení případu malých dětí.	126

Kapitola VI.

JE BŮH ZODPOVĚDNÝ ZA HŘÍCH?

6.1. Nejvyšší forma zla.	127
6.1.a. Je skryta nevěřícím a zjevena víře.	127
6.1.b. Hřích je připuštěn jako urážka Boha a jeho stvoření	127
6.2. Přirozená situace každého svobodného tvora	129
6.2.a. Každý svobodný tvor má ve své podstatě danu možnost přilnout či nepřilnout k Bohu	129
6.2.b. Ambivalence svobodného tvora je chtěna pro jeho dobro. .	131
6.2.c. Nadřazenost svobodného tvora	132
6.2.d. Povznesení k nadpřirozenému řádu neruší ambivalenci svobodných tvorů, dokud se nacházejí na cestě	133
6.3. Ze své absolutní moci nás Bůh mohl ihned stvořit ve stavu finálním a jako bytosti blažené	133
6.4. Ze své řízené moci nás Bůh stvořil jako bytosti na cestě	134
6.4.a. Význam stavu bytostí na cestě	134
6.4.b. Tajemství stavu bytostí na cestě.	135
6.4.c. Dva texty sv. Tomáše Akvinského	140
6.5. Je slučitelné stvoření ve stavu bytostí na cestě, v němž se objevuje hřích, s nekonečností Boží dobroty?.	141
6.5.a. Je evidentní, že Bůh nemůže být přímou příčinou hříchu. .	141
6.5.b. Podle Kalvína „nejsou hříchy páčány jen proto, že je Bůh připouští, ale i skrze jeho moc“	142
6.5.c. V jakém smyslu Bůh zaslepuje a zatvrzuje hříšníky?	143
6.5.d. Tu část hříšníkova skutku, která náleží k bytí, je třeba přičíst Bohu; devíacé náleží výlučně hříšníkovi	145

6.6. Bůh není ani nepřímou příčinou hříchu.	147
6.6.a. Kde je Bůh povinen zasáhnout a kde není, byť by to bylo ve jménu jeho nekonečné Dobroty	147
6.6.b. V oblasti své řádné moci dělá Bůh nesrovnatelně víc než jen to, k čemu je zavázán: dělá i věci, které se jeví jako bláznovství	149
6.6.c. Ospravedlnění způsobem normálním a způsobem zázračným	150
6.6.d. Síla přímluvné modlitby Kristovy a modlitby přátel Božích	151
6.6.e. Poslední možnost spásy pro ty, kdo jsou zcela opuštěni . . .	152
6.6.f. Velký počet vyvolených	154
6.7. Člověk je příčinou svého hříchu	155
6.7.a. Svody světa, ďábla a vášní nás nemohou přinutit k hříchu .	155
6.7.b. To člověk přichází s iniciativou zla	155
6.7.c. Bůh, který nemá ideu zla, poznává v dobru omezené zlo světa a neomezené zlo, vynalezené člověkem	159
6.7.d. Že Bůh je zraněn naším hříchem.	160

Kapitola VII. TREST ZA AKTUÁLNÍ HŘÍCH

7.I. TAJEMSTVÍ PEKLA

7.I.1. Je Bůh zodpovědný za peklo?	163
7.I.2. Karikatury pekla.	165
7.I.2.a. Trest jako pomsta	165
7.I.2.b. Berďajev.	166
7.I.2.c. Potíže Ivana Karamazova	168
7.I.3. Pomíjivá chyba, věčná odplata?	171
7.I.3.a. Přejít z času do věčnosti	171
7.I.3.b. Věčnost začínající v tomto životě	172
7.I.3.c. Závrať z posmrtného života a převtělování.	173
7.I.3.d. Člověk se rozhoduje „ve své věčnosti“	174
7.I.3.e. Boží trpělivost	175
7.I.3.f. Podobnost o Lazarovi a zlém boháči	176
7.I.4. Tajemství pekla je předjímáno ve smrtelném hříchu.	177
7.I.4.a. Dvojitý porušení řádu a dvojitý trest: jeden nekonečný, druhý konečný	177
7.I.4.b. Důvod věčného trvání trestu.	178
7.I.4.c. Chce zavržený být tím, čím je?	179
7.I.5. Upřesnění ohledně trestu smyslů.	181
7.I.5.a. Zákon zrovnovážení bytí.	181
7.I.5.b. Trest smyslů označuje souhrn konečných trestů za hřích .	183

7.I.6. Situace zavržených	184
7.I.6.a. Tragédie pekla	184
7.I.6.b. Překypující aktivita zavržených	185
7.I.7. „Bůh je příliš dobrý, než aby mohlo být peklo“	187
7.I.8. Závěr	189
7.II. ČASNÝ TREST ZA HŘÍCH	191

Kapitola VIII.

ZKOUŠKY POZEMSKÉHO ŽIVOTA

8.1. Jejich nejbližší původ	195
8.1.a. Prvotní spravedlnost a její dary	195
8.1.b. Nenapravitelné účinky pádu	196
8.1.c. Může rozum dojít k domněnce o faktu počáteční katastrofy?	197
8.1.d. Mnohost našich běd	198
8.1.e. Útrapy tohoto života jsou zvyšovány naší zlobou, mohou však být proměněny vírou	198
8.2. Zlo nevědomosti a omylu	200
8.2.a. Stav prvotní nevinnosti zahrnoval nevědění, ale nikoli neznalost.	200
8.2.b. Omyl a iluze	201
8.2.c. Nepřekonatelná neznalost	203
8.3. Zlo pokušení a pohoršení	206
8.3.a. Pokušení prvního člověka	206
8.3.b. Trestní charakter našich pokušení	208
8.3.c. „Osudná“ pokušení.	209
8.3.d. Pohoršení.	210
8.3.e. Pokušení sebevraždy	211
8.3.f. Zkoušky mystiků	212
8.3.g. Různé významy slova pokoušet	213
8.4. Zlo utrpení a smrti	214
8.4.a. Toto zlo je hádankou.	214
8.4.b. Děti	217
8.4.c. Ponaučení, které dává Jacques Maritain: paradox utrpení; postoj k utrpení; dialektika utrpení v křesťanském světě.	218
8.4.d. Dialektika utrpení podle Božího plánu	223
8.4.e. Utrpení plné světla	223
8.5. Závěr	224

Kapitola IX.
ZLO V DĚJINÁCH

9.1. Tvorstvo musí pracovat na svém vlastním završení	227
9.2. Rozdělení andělů: svět je poprvé rozřat	227
9.2.a. První okamžik andělů	227
9.2.b. Oddělení andělů	228
9.2.c. V čem chtěl být démon „jako Bůh“?	229
9.2.d. Rubem kterého dobra je katastrofa andělů?	229
9.2.e. Perverzní činnost démona	230
9.3. Proč byl dopuštěn pád prvního člověka?	231
9.4. Svět Vykoupení	233
9.4.a. Celkově viděno je svět vykoupení lepší než svět stvoření . .	234
9.4.b. Vytvoření dvou mystických měst	234
9.5. Dvojí pohyb dějin	235
9.5.a. Zjevení svatého Pavla	235
9.5.b. Úvahy starých myslitelů	240
9.5.c. Éra Nového zákona.	241
9.6. Jacques Maritain a jeho pohled na drama dějin	243
9.6.a. Dvojznačnost dějinného pokroku	243
9.6.b. Dva zdroje dějin	244
9.6.c. Pesimismus nebo optimismus?	245
9.6.d. Běh světa	247
9.7. Závěr: dějiny jsou šifrou	247

Kapitola X.
JAK SE DÍVAT NA ZLO

Pohled Boží – Pohled svatých – Panna Maria – Ježíš – Modlitba Otče náš	251
Dílo Charlese Journeta	262
Rejstřík jmenný	266
Rejstřík věcný	268